

LAPS/158/2025, 15.12.2025

Lapsiasiavaltuutetun lausunto liikenne- ja viestintäministeriölle luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi ajokorttilain muuttamisesta

Viite: VN/17379/2025

Lapsiasiavaltuutetun tehtävänä on arvioida ja edistää lapsen oikeuksien toteutumista. Työn perustana on YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus (SopS 59 ja 60/1991), joka on lailla voimaan saatettu ihmisoikeussopimus. Sopimus koskee kaikkia alle 18-vuotiaita. Lapsiasiavaltuutettu arvioi hallituksen esitysluonnosta yleissopimuksen näkökulmasta.

Hallituksen esitysluonnoksen keskeinen sisältö

Hallituksen esitysluonnoksessa ehdotetaan muutettavaksi ajokorttilakia ja sen pääasiallisena tavoitteena on edistää erityisesti nuorten liikenneturvallisuutta. Esityksessä ehdotetaan poikkeusluvan myöntämisen ehtojen tarkentamista, riskientunnistamiskoulutuksen vaatimusten ja keston lisäämistä, alaikäisen ajokieltoa yöaikaan kello 00–05 välisenä aikana sekä 17-vuotiaille B-luokan ajo-oikeutta edellyttävien ajoneuvojen kuljettajille velvoitetta merkitä ajoneuvo siihen kiinnitettävällä alaikäisen kuljettajan tunnuksella.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan muun muassa säädettäväksi seuraamuksesta vilpillisestä toiminnasta kuljettajantutkinnon teoriakokeessa, ajokieltokoulutuksen laajentamisesta A- ja B-luokkia alempiin AM- ja T-luokkiin sekä ajokortin palauttamisvelvollisuudesta luopumista.

Yhteenveto lapsiasiavaltuutetun kannanotoista

- Lapsiasiavaltuutettu kannattaa ehdotuksia ikäpoikkeusluvan ehtojen tarkentamisesta sekä yöaikaisesta ajokiellosta. Ehdotukset voivat parantaa nuorten liikenneturvallisuutta.

- Lapsiasiavaltuutettu katsoo, että esityksen perusteluja tulee täydentää niiltä osin kuin lapsen osallistuminen poikkeuslupan hakemiseen ja perhesyiden huomioiminen luvan edellytyksenä ehdotetaan poistettavaksi.

Lapsiasiavaltuutetun kannanotot

Lapsiasiavaltuutettu antaa lausunnon oma-aloitteisesti.

Hallituksen esityksen tarkoituksena ja tavoitteena on edistää nuorten kuljettajien liikenneturvallisuutta. Esityksen pääasialliset vaikutukset kohdistuvat uusiin ja nuoriin kuljettajiin, erityisesti 17-vuotiaisiin, jotka ovat määritelmällisesti lapsia. Heitä siis suojaavat YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksessa vahvistetut oikeudet.

Esityksen valmistelussa on hyödynnetty muun muassa onnettomuustilastoja, Liikenne- ja viestintäviraston vuosina 2020–2022 toteuttamasta ajokorttilain seurantatutkimuksesta saatuja tietoja ja vaalikauden päättymisen vuoksi rauenneen, vuoden 2022 ajokorttilain muutosesitystä (HE 70/2022 vp) ja sen esitöitä.

Lapsiasiavaltuutettu totesi rauennutta ajokorttilain muutosesitystä koskevassa lausunnossaan liikenne- ja viestintävaliokunnalle toukokuussa 2022, että poikkeuslupamenettelyn kehittäminen voi olla tarpeellista.¹ Lausunnossaan lapsiasiavaltuutettu on tuonut kattavasti esiin niitä lapsen oikeuksia, jotka nytkin lausuttavana olevan esityksen kannalta ovat olennaisia.

Lapsiasiavaltuutettu pitää esitysluonnosta pääasiassa hyvin perusteltuna. Esityksessä on kuvattu ehdotusten mahdollisia vaikutuksia liikenneturvallisuuteen. Esityksessä on myös tunnistettu riskejä tavoitteen toteutumiselle sekä ehdotusten lapsia koskevia myönteisiä ja kielteisiä vaikutuksia.

Lapsiasiavaltuutettu katsoo, että esityksen lapsivaikutusten arviointia on perusteltua täydentää siltä osin, miten tunnistettuja kielteisiä vaikutuksia (esimerkiksi yöaikaisen ajokiellon vaikutukset mahdollisuuteen liikkua opiskelun, työn tai harrastuksen vuoksi ja alaikäisen ajoneuvon tunnusta koskien) olisi mahdollista poistaa tai lieventää.

Lapsiasiavaltuutettu pitää valitettavana, ettei esityksestä käy ilmi, että valmistelussa olisi kuultu nuoria tai hyödynnetty nuorten mielipiteitä. Ehdotuksilla tulisi olemaan vaikutuksia myös niihin nuoriin, jotka ovat saaneet poikkeuslupan ennen ehdotettujen muutosten

voimaantuloa (esitysluonnos, s. 45). Lapsiasiavaltuutettu pitää tärkeänä, että ehdotuksista kuullaan nuoria, erityisesti 15–17-vuotiaita, joita esitys koskee.

Lapsiasiavaltuutettu tuo seuraavassa esiin huomionsa esitysluonnoksen ehdotuksista koskien ikäpoikkeuslupaa.

Ikäpoikkeusluvan hakeminen

Lapsiasiavaltuutettu katsoo, että esitysluonnos jättää epäselväksi, mikä rooli alaikäisellä on ikäpoikkeusluvan hakuprosessissa. Esityksen mukaan ikäpoikkeuslupaa hakisi aina alaikäisen huoltaja. Huoltaja myös vakuuttaisi alaikäisen kulkemistarpeen. Tämä merkitsisi muutosta voimassa olevaan sääntelyyn siitä, että poikkeuslupaa haetaan hakijan (alaikäisen nuoren) ja hänen huoltajansa yhteisellä hakemuksella.

Lapsiasiavaltuutettu katsoo, että esityksessä tulee perustella, miksi alaikäisen oma osallistuminen hakuprosessiin ehdotetaan poistettavaksi. Esitystä on tarvittaessa tarpeen selkiyttää alaikäisen roolin (esimerkiksi kuulemisen) osalta.

Lisäksi lapsiasiavaltuutettu pitää tarpeellisena täydentää esityksen perusteluja huoltajien yhteistoimintavelvoite (laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 5 §) huomioiden. Yllä mainittuun aiempaan lausuntoonsa viitaten, lapsiasiavaltuutettu katsoo, että ajo-oikeuden hakemisessa on kyse asiasta, jolla voi olla merkittävä vaikutus lapsen tulevaisuuden kannalta. Esitysluonnos jättää epäselväksi, mikä merkitys mahdollisella toisen huoltajan vastustuksella on hakemuksen käsittelyssä.

Ikäpoikkeusluvan ehdot

Esityksen mukaan (s. 9) vuoden 2018 poikkeuslupien myöntämiskriteerien keventämisen jälkeen myöntämisperusteina on huomioitu ensisijaisesti ajokorttia suorittavan omat säännölliset kulkemistarpeet. Esityksen mukaan poikkeuslupien määrä osoittaa, että suurella osalla alle 18-vuotiaista on esimerkiksi opintoihin tai työhön liittyvä säännöllinen liikkumistarve. Esityksen mukaan perheessä tapahtuneet äkilliset vaativat muutokset olivat pääasiallisena kulkemistarpeiden arviointiperusteena ennen vuoden 2018 lakimuutosta.

Esityksen mukaan nuoren perheen tilanteeseen liittyvät syyt eivät jatkossa sisältyisi ikäpoikkeusluvan myöntämisen ehtoihin. Ajankohtaisesti ajokorttilain 97 §:n mukaisen poikkeusluvan edellytyksenä olevana erityisenä syynä erityisiä kulkuyhteyksiin liittyviä

syitä arvioitaessa voidaan ottaa huomioon myös ennalta arvaamattomat muutokset perheen tilanteessa sekä perheen toimeentulon turvaamiseen ja välttämättömien asioiden hoitamiseen liittyvät tarpeet.

Esitysluonnoksesta ei ilmene tietoa siitä, missä määrin poikkeuslupia on perheen tilanteeseen liittyvien erityisten syiden perusteella haettu tai myönnetty.

Esitysluonnoksesta ei myöskään ilmene, että ehdotetun muutoksen vaikutuksia olisi tältä osin arvioitu. Lapsiasiavaltuutettu katsoo, että arviointia ja esitystä tulee tältä osin täydentää.

Jyväskylässä 15.12.2025

Elina Pekkarinen
lapsiasiavaltuutettu

Jenni Saukkola
juristi

¹ Lapsiasiavaltuutetun lausunto eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi ajokorttilain muuttamisesta, 30.5.2022. LAPS/43/2022.
<https://lapsiasia.fi/-/laps-lausunto-liv-ajokorttilaki-he702022vp>